

Notat om asylansøgere adgang til at indgå ægteskab

Udarbejdet af: Tanja Lisette Jørgensen, december 2007

1. Indledning

Ægteskabsbetingelsen om ”lovligt ophold” blev indsat i ægteskabsloven ved lov nr. 365 af 6. juni 2002. Loven trådte i kraft den 1. juli 2002.

Lovændringen var bl.a. begrundet i regeringens ønske om at modvirke risikoen for, at udlændinge under behandlingen af f.eks. en asylsag ved indgåelse af proformaægteskab kunne søge at skaffe sig et opholdsgrundlag, ved på baggrund af ægteskabet at indgive ansøgning om familiesammenføring.

For at modvirke denne risiko for misbrug af udlændingelovens regler indførtes kravet om, at udlændinge skulle have ”lovligt ophold” for at kunne indgå ægteskab. Udlændinge der blot havde ”processuelt ophold” kunne således ikke længere indgå ægteskab her i landet. Betegnelsen ”processuelt ophold” gælder for asylansøgere og andre udlændinge, der opholder sig i Danmark, mens deres sag om opholdstilladelse er under behandling.

Dog fandt man, at udlændinge, der ikke havde lovligt ophold, men som havde opholdt sig her i landet i meget lang tid og derved havde opnået en tilknytning til den person, med hvem ægteskabet agtedes indgået, alligevel skulle have tilladelse til at gifte sig her i landet. I modsat fald ville kravet om lovligt ophold komme i konflikt med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 12 sammenholdt med artikel 14.

Man indførte således en række muligheder for dispensation fra kravet om lovligt ophold i ægteskabslovens § 11 a, stk. 2, såfremt der forelå ganske særlige omstændigheder.

2. Lovligt ophold som betingelse for indgåelse af ægteskab:

Ifølge ægteskabslovens § 11 a, stk. 1 kan ægteskab som udgangspunkt kun indgås, såfremt hver af parterne har dansk indfødsret eller lovligt ophold her i landet i medfør af udlændingelovens §§ 1-3a, 4b eller i medfør af en opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 6-9 f.

Reglerne om lovligt ophold er nærmere beskrevet i »Vejledning om lovligt ophold som betingelse for indgåelse af ægteskab«, udfærdiget af Integrationsministeriet pr. 1. juli 2005.

Asylansøgere og andre udlændinge, der alene opholder sig i Danmark, mens deres sag om opholdstilladelse er under behandling (processuelt ophold), har som ovenfor nævnt ikke »lovligt

ophold« i Danmark i relation til indgåelse af ægteskab. De kan derfor som udgangspunkt ikke indgå ægteskab i Danmark.

3. Dispensationsmuligheder:

Ifølge ægteskabslovens § 11 a, stk. 2 kan kommunen give tilladelse til ægteskabet, selv om betingelsen i stk. 1 om lovligt ophold ikke er opfyldt, hvis ganske særlige omstændigheder - herunder varigheden af udlændingens ophold i Danmark - taler derfor.

Dispensation kan efter forarbejderne til bestemmelsen og Familiestyrelsens praksis gives i følgende situationer:

1. Udlændingen har opholdt sig meget længe i Danmark og har derigennem opnået en påviselig tilknytning til den anden part.
2. Parterne har eller venter barn sammen.
3. Alvorlig sygdom eller alvorligt handicap.
4. Parterne har en forudgående tilknytning til hinanden.
5. Der foreligger andre særlige omstændigheder

3.1. Udlændingen har opholdt sig her i landet i meget lang tid og har opnået en påviselig tilknytning til den person, som den pågældende ønsker at indgå ægteskab med.

3.1.1. Opholdets længde

Personer, der har opholdt sig i Danmark i omkring 3 år, har ifølge Familiestyrelsens praksis, opholdt sig i Danmark i meget lang tid.

Længden af opholdet i Danmark beregnes fra udlændingens indrejse i Danmark.

3.1.2. Parternes tilknytning til hinanden

Et langvarigt ophold i Danmark er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at opnå dispensation fra kravet om lovligt ophold. Der stilles også krav om, at udlændingen gennem opholdet har opnået en påviselig tilknytning til den, som udlændingen ønsker at blive gift med.

I sager hvor Familiestyrelsen har givet dispensation, har styrelsen lagt vægt på, at parterne har kendt hinanden og været kærester i en længere periode, mindst 1-1½ år.

Der kan ikke stilles krav om at parterne bor sammen, men hvis de bor sammen og har boet sammen i længere tid, anses tilknytningskravet automatisk for opfyldt.

Asylansøgere, der er indkvarteret på et asylcenter, må ikke flytte fra centeret uden udlændingemyndighedernes tilladelse. Den omstændighed, at en asylansøger ikke bor sammen med sin kæreste, kan derfor ikke i sig selv begrunde, at tilknytningskravet ikke anses for opfyldt. Hvis der er tvivl om parternes tilknytning til hinanden, skal kommunen foretage en nærmere undersøgelse af sagen.

Såfremt det er helt åbenbart, at der er tale om et proformaægteskab, kan kommunen afslå at give dispensation.

3.1.3. Eksempler på afgørelser hvor Familiestyrelsen har givet tilladelse til indgåelse af ægteskab:

Udlændingen havde opholdt sig i Danmark i 4 år og 10 måneder, parret havde kendt hinanden i næsten 3 år, og at de havde boet sammen og været kærestere i 2 år og 2 måneder.

Udlændingen havde opholdt sig i Danmark i 3 år og 2 måneder, parret havde kendt hinanden i 1 år og 10 måneder, og at de havde boet sammen i 1 år og 3 måneder.

Udlændingen havde opholdt sig i Danmark i 3 år, parret havde kendt hinanden i 2 år og 9 måneder, og at de havde boet sammen i ca. 6 måneder.

3.1.4. Eksempel fra retspraksis, hvor Familiestyrelsen gav afslag på ansøgning om tilladelse til at indgå ægteskab:

M's aktuelle bekendtskab med H havde været omkring 2½ år, hvoraf der det seneste år – på grund af den geografiske afstand – hovedsageligt kun havde været telefonisk kontakt mellem M og H.

3.1.5. Ung alder

I situationer, hvor den ene eller begge parter er meget unge, men hvor parterne alligevel har haft et længerevarende forhold til hinanden, er kommunen tilbageholdende med at give dispensation, særligt hvor de ikke har haft selvstændig bopæl, men har boet hos forældrene.

3.2. Parterne har eller venter barn sammen

Af forarbejderne til § 11 a, fremgår det, at der bør dispenseres, hvis parterne har eller venter barn sammen. Har eller venter parterne barn sammen er udgangspunktet, at der gives dispensation, også selvom udlændingen ikke har haft et langvarigt ophold i Danmark, eller parterne ikke har kendt hinanden i særlig lang tid.

3.3. Alvorlig sygdom eller alvorligt handicap

Af forarbejderne fremgår, at der ligeledes bør dispenseres, hvis det f.eks. pga. af alvorlig sygdom eller alvorligt handicap vil være urimeligt ikke at tillade parterne at gifte sig her i landet. Der bør således gives dispensation, selvom den udenlandske part ikke har opholdt sig i Danmark i meget lang tid.

Familiestyrelsen har endnu ikke behandlet sager, der vedrører denne problemstilling, men Familiestyrelsen antager i deres vejledning, at der skal være tale om fysiske eller psykiske sygdomme af meget alvorlig karakter. Der skal foreligge en indgående lægefaglig beskrivelse af sygdommen.

3.4. Forudgående tilknytning til hinanden

I situationer hvor asylansøgere og andre, inden indrejsen har haft en påviselig tilknytning til hinanden, skal den samlede varighed af parternes forhold – også omfattende tiden før indrejsen til Danmark – tillægges vægt ved afgørelsen om dispensation.

Hvor parterne har en påviselig tilknytning til hinanden, der rækker tilbage til tiden før ankomsten til Danmark, kan der gives dispensation, selvom udlændingen ikke har haft et langvarigt ophold i Danmark.

Denne dispensationsmulighed omfatter særligt situationer, hvor parterne inden ankomsten til Danmark havde indgået ægteskab med hinanden, men hvor parterne enten ikke kan bevise dette eller hvor ægteskabet er ugyldigt efter dansk ret – f.eks. fordi parterne ikke var samtidig til stede under vielsen.

3.5. Andre særlige omstændigheder

Opregningen af dispensationsmulighederne i forarbejderne er ikke udtømmende. Der kan således være andre omstændigheder, der efter et konkret skøn, må sidestilles med de ovennævnte dispensationsmuligheder.

4. Afviste asylansøgere

I ægteskabslovens § 11a, stk. 2 om muligheden for at dispensere fra kravet om lovligt ophold, skelnes der ikke mellem asylansøgere med eller uden endeligt afslag. Heller ikke i forarbejderne til bestemmelsen eller formålet med bestemmelsen ses der at være grundlag for i forbindelse med dispensationsadgangen at skelne mellem asylansøgere med eller uden endeligt afslag. I Familiestyrelsens vejledning om dispensation fra kravet om lovligt ophold ved indgåelse af ægteskab i Danmark samt praksis fra Familiestyrelsen ses der da heller ikke at være forskel på dispensationsmuligheden for afviste asylansøgere og asylansøgere, der endnu ikke har modtaget en endelig afgørelse i deres asylsag.

Imidlertid fremgår det af Integrationsministeriets vejledning om lovligt ophold, at der normalt ikke kan gives dispensation i tilfælde, hvor udlændingen er meddelt afslag på en ansøgning om opholdstilladelse, men at der dog kan gives dispensation efter en konkret vurdering. Dispensation kan ifølge vejledningen gives, hvis udlændingen har opholdt sig i Danmark i meget lang tid, fordi der ikke er reel mulighed for, at udlændingen kan udsendes af landet, og der heller ikke fremover er udsigt hertil. Imidlertid ses der ikke, jfr. ovenfor, at være grundlag for en sådan udlægning af dispensationsadgangen i ægteskabslovens § 11a, stk. 2.

5. EMRK og dansk ret

Efter artikel 12 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) har giftfærdige mænd og kvinder ret til at indgå ægteskab og stifte familie i overensstemmelse med de nationale love om udøvelse af denne ret.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med EMRK art. 8 om respekt for familielivet og privatlivet. Ifølge EMRK art. 14 skal rettigheder i henhold til konventionen beskyttes uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold.

I henhold til forarbejderne til ægteskabsloven § 11 a, finder regeringen ikke, at der ved kravet om "lovligt ophold" generelt foreligger en overtrædelse af EMRK art. 12 og art. 14.

Ved behandlingen af konkrete sager om dispensation fra kravet om lovligt ophold, skal det dog i hver enkelt sag sikres, at konventionen er overholdt jf. Familiestyrelsens vejledning nr. 10120.

6. Retsvirkninger af en dispensation fra kravet om lovligt ophold

Såfremt der gives dispensation, får parret lov at gifte sig, såfremt de øvrige ægteskabsbetingelser er opfyldt. Ægteskabsbetingelserne fremgår af ægteskabslovens kapitel 1.

F.eks. skal parterne være myndige, de må ikke være beslægtede i ret op - eller nedstigende linie eller på anden måde være nært beslægtede og eventuelle tidligere ægteskaber skal være opløst.

Prøvelse af om betingelserne for indgåelse af ægteskab er opfyldt, foretages af kommunen jf. ægteskabslovens § 13.

De øvrige betingelser fremgår i deres helhed af vejledning om vielse nr. 1: "Ægteskabsbetingelser" på www.familiestyrelsen.dk

Indgåelse af ægteskab betyder ikke, at man automatisk har opnået familiesammenføring og at man dermed har fået opholdstilladelse i Danmark. Såfremt udlæningen på grundlag af ægteskabet ønsker at ansøge om familiesammenføring, skal ansøgning indgives til Udlændingetjenesten. Herboende skal enten være dansk statsborger, nordisk statsborger, flygtning med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7 eller § 8 eller en udlænding, der har haft tidsubegrænset opholdstilladelse i min. 3 år. Herudover er der en række yderligere betingelser, der skal være opfyldt, for at parret kan opnå familiesammenføring. Se www.nyidanmark.dk.

7. Indgivelse af ansøgning, sagsbehandling og klageadgang

Som udgangspunkt, skal ansøgning indgives til den kommune, man bor i. Bor parterne i hver deres kommune, kan de frit vælge, i hvilken kommune de ønsker at indgive ansøgning. Ansøgning kan også indgives til en anden kommune, end der hvor parterne bor. Kommunen tager herefter stilling til, om den ønsker at behandle ansøgningen, eller om ansøgningen skal behandles af opholdskommunen jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 1285 af 8. december 2006 om indgåelse af ægteskab.

Kommunen har en undersøgelsespligt, såfremt de kan se, at én eller begge parter ikke har ”lovligt ophold” i DK. Det vil sige at kommunen selv skal tage initiativ til at oplyse sagen nærmere, ved at henvende sig til ansøger jf. Familiestyrelsens vejledning nr. 10106 om vielse.

Afslag på dispensation skal som udgangspunkt meddeles skriftligt og skal være begrundet. Endvidere skal afslaget indeholde en klagevejledning jf. Familiestyrelsens vejledning nr. 10106 om vielse.

Afgørelser om dispensation fra kravet om ”lovligt ophold” kan påklages til Familiestyrelsen jf. ægteskabslovens § 58 b. Klagen indgives til den kommune, der har truffet afgørelsen. Kommunen videregiver klagen og sagens akter til Familiestyrelsen.

Der er ikke nogen tidsmæssige frister for at klage over afgørelsen.

8. Økonomiske konsekvenser ved indgåelse af ægteskab

Såfremt en udlænding indgår ægteskab med en person, der har opholdstilladelse i Danmark, er konsekvensen som udgangspunkt, at udlændingen ikke længere har ret til at modtage kontante ydelser og ej heller har ret til at få udgifter til ophold dækket af Udlændingenservice, idet forsørgelsespligten overgår til ægtefællen jf. udlændingelovens § 42 a, stk. 3, nr. 2.

Er ægtefællen imidlertid ikke er i stand til at forsørge ansøgeren, kan udlændingenservice eller kommunen dog forsørge udlændingen jf. udlændingeloven § 42 a, stk. 3, nr. 2, 2. led ”særlige grunde”.

Relevante retskilder

- Lovbekendtgørelse nr. 38 af 15/01/2007 om ægteskabs indgåelse og opløsning
- Lovforslag nr. L 152, Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og ægteskabsloven med flere love, af 28/02/02
- Bekendtgørelse nr. 1285 af 08/12/2006 om indgåelse af ægteskab
- Vejledning nr. 10106 af 21/12/2006 om vielse - ægteskabsbetingelserne
- Vejledning nr. 10120 af 21/12/2006 – dispensation fra kravet om lovligt ophold ved indgåelse af ægteskab i Danmark.
- Vejledning af 01/07/05 udfærdiget af Integrationsministeriet om lovligt ophold som betingelse for indgåelse af ægteskab.